

14-06-2015

Til Transitprogrammets følgegruppe

Sagsnr.
2014-0185957

Foreløbig erfaringsopsamling - juni 2015

Socialforvaltningen vil ultimo 2015 udarbejde en fælles erfaringsopsamling, der beskriver aktørernes indsatser og erfaringer fra Transitprogrammet 2015. Hensigten er at få en bedre beskrivelse af målgruppen, og et mere nuanceret billede af organisationernes arbejde med deres problematikker, behov og barriere for en tilbagevenden til hjemlandet, beskæftigelse og øget livskvalitet.

Dokumentnr.
2014-0185957-28

Sagsbehandler
Thomas Land
Christiansen

De deltagende organisationer bidrager med månedlige indberetninger. Her registreres oplysninger om modtagerne af indsatser under programmet og hvilken indsats de har modtaget. Derudover bidrager organisationerne med en kvalitativ beskrivelse af målgruppens problematikker, behov og barrierer.

Den første indberetning til den fælles afrapportering afleverede organisationerne i juni 2015, med mulighed for revidering og opdatering inden den endelige afrapportering ultimo 2015. Denne udarbejdes af forvaltningen og præsenteres for Socialudvalget i januar 2016.

Følgende er de foreløbige erfaringer fra Transitprogrammet og baseret på den månedlige indberetning fra maj 2015.

Indsatser givet ifm. Transitprogrammet 2015

I maj måned 2015 blev der givet en eller flere indsatser 223 gange i forbindelser med Transitprogrammet 2015. 105 gange blev der givet to eller flere indsatser. I alt registrerede de deltagende organisationer 392 indsatser givet i maj måned¹. I indberetningen registreres modtagerne ikke med navn eller anden form for identifikation. Den samlede registrering kan derfor ikke ses som et udtryk for antallet af indsatsmodtagerne fordi registreringen ikke kan tage højde for dobbelttællinger af enkeltpersoner. Det noteres imidlertid af de enkelte organisationer om vedkommende er en genganger fra tidligere – dette var tilfældet i mindst 90 af de 223 gange der blev givet en indsats.

Det skal ligeledes bemærkes, at antallet kun er et udtryk for den indsats, som gives i forbindelse med selve Transitprogrammet 2015. De deltagende organisationer har således kontakt til flere end der registreres i indberetningen.

¹ Baseret på indberetning fra Projekt Udenfor, Kirkens Korshær, Den Sorte Gryde, WeShelter, Internationalt Kristent Center og Socialforvaltningens Hjemløseenhed.

De indsatser, der er givet i maj 2015 fordeler sig på følgende måde:

- 55 gange blev der givet råd og vejledning med henblik på beskæftigelse
- 48 gange blev der foretaget en motiverende samtale
- 42 gange blev der givet råd og vejledning om hjemrejse
- 38 personer overnattede i løbet af maj måned på Frelsens hærs overnatningstilbud, derudover blev der 4 gange hjulpet med at finde overnatning et andet sted
- 27 gange blev der henvist videre til en anden indsats
- 26 gange blev der assisteret med at tilvejebringe pas, ID mv.
- 18 gange blev der givet sprogundervisning
- 17 gange blev der givet sundhedsfaglig hjælp
- 16 gange blev der givet bespisning, typisk ifm med sprogundervisning
- 11 gange blev der brobygget til andre sundhedsfaglige tilbud
- end på Frelsens Hærs overnatningstilbud
- 90 af gange blev der givet en anden type indsats, herunder uformelle samtaler, hjulpet med en sovepose, sko eller lign, vejledning om rettigheder i Danmark.

Indsatsmodtagernes køn, alder og nationalitet

87 pct. af gangene blev indsatsen givet til en mand og i 13 pct. til en kvinde. I over halvdelen af tilfældene kendes vedkommendes alder ikke. 58 pct. af de registrerede befinder sig aldersgruppen 30 til 50 år.

51 pct. af gangene blev indsatsen givet til en person fra Østeuropa, fortrinsvis Rumænien. 4 pct. af gangene til personer fra det tidligere Jugoslavien². 23 pct. af gange blev indsatsen givet til en person fra et andet europæisk land. 8 pct. af gangene blev indsatsen givet til person fra mellemøsten³. 8 pct. af gangene blev indsatsen givet til en person fra et afrikansk land⁴. 3 pct. af gangene blev hjælpen givet til en person fra et asiatisk land.

Indsatsmodtagernes årsag til ophold i Danmark

56 pct. af indsatsmodtagernes var i Danmark for at arbejde, i 13 pct. af tilfældene var årsagen familie mens 16 pct. angav problemer i hjemlandet som årsag til ophold i Danmark. I 15 pct. af tilfældene vides ikke, hvad årsagen til ophold i Danmark er.

Hjælp til hjemrejse

Indtil 31. maj 2015 har omkring 60 personer fået støtte til egentlig hjemrejse i forbindelse med Transitprogrammet 2015. Hjælpen fra Socialforvaltningens hjemløseenhed og de deltagende organisationer

² Bosnien, Kroatien eller Serbien.

³ Irak, Iran, Libanon, Pakistan eller Tyrkiet

er forskellig og afhængig af den individuelle situation. Hjælpen til hjemrejse kan blandt andet være:

- Finansiering af billetkøb,
- Udlæg for billetkøb
- Henvisning til billetkøb hos Vor Frue, der kan bidrage til finansieringen
- Hjælp til at få rette rejsedokumenter og pas
- Hjælp til at skabe kontakt til hjemland mhp. rejse eller modtagelse)
- Følgeskab i forbindelse med selve hjemreisen

Hertil kommer en særlig relationsskabende og stabiliserende indsats overfor de særligt sårbare migranter, jf. afsnit om denne målgruppes behov.

Forskelle i Transitprogrammets målgruppe

Migranterne beskrives ofte som en homogen gruppe med samme behov. Men som det både har fremgået af drøftelser på følgegruppemøderne, af organisationernes indberetninger og tidligere undersøgelser på området, er der tale om en forskelligartet målgruppe i Transitprogrammet.

Selvom de udenlandske hjemløse alle befinder sig i vanskelige sociale situationer, kan gruppen med fordel inddeles i to overordnede grupper:

- Særligt sårbare migranter med problemer som misbrug, manglende netværk, kriminalitet, psykiske og somatiske lidelser mv.
- Arbejdsmigranter, der ofte ikke har hverken misbrug eller observerbare somatiske eller psykiske lidelser, men som er i risiko for at udvikle alvorlige sociale problemer

Forskellen mellem de to grupper har betydning for deres behov og de indsatser de tilbydes. Derfor inddeles erfaringsopsamlingen efter de to overordnede målgrupper med henblik på at beskrive målgruppens problematikker, behov og barrierer bedst muligt. I erfaringsopsamlingen beskrives målgruppens forskellige problematikker, behov og barrierer.

Særligt sårbare udenlandske hjemløse

Kendetegnende for de særligt sårbare migranter er, at de ofte har en sindslidelse kombineret med et misbrug af alkohol og eventuelt stoffer. Misbruget har resulteret i en dårlig sundhedstilstand og følgesygdomme, som har ført til talrige akutte kortvarige

hospitalsindlæggelser. De særligt sårbare migranter er især præget af følgende problematikker:

- *Fysiske sygdomme:* Målgruppen lider af en lang række fysiske problematikker, såsom kredsløbsforstyrrelser, dårlig tandhygiejne, fejlernæring, diabetes, leverproblemer mm., som følge af manglende kontinuerlig adgang til sundhedsydelse. De har et højt forbrug af akutydelser i sundhedssystemet.
- *Sindslidelser:* Skizofreni, depression og ADHD optræder ofte hos målgruppen. Det er vurderingen, at der er mange psykisk syge, der søger til København som følge af storbyens mulighed for anonymitet. På gaden har de ingen fast base og må hele tiden være opmærksom på deres omgivelser. Det hårde og uforudsigelige liv på gaden er med til at forværre deres tilstand.
- *Misbrug:* Målgruppen misbruger diverse rusmidler såsom alkohol, kokain, heroin, hash og diverse tabletter. Vurderingen er, at jo længere tid de i forvejen udsatte udenlandske hjemløse er på gaden, jo mere misbrugende bliver de.
- *Sociale udfordringer:* Vold, skam, manglende netværk/kontakt til familie og venner samt mangel på økonomi, er alle faktorer der spiller ind i migrantens vanskelige sociale situation.

Ovenstående problematikker går igen hos langt de fleste af de særligt udsatte migranter, som især Socialforvaltningens Hjemløseenhed, Projekt Udenfor, Den Sorte Gryde, WeShelter og Frelsens Hær er i kontakt med. Uanset hvilke af de ovennævnte udfordringer de står overfor, er det erfaringen at længevarende ophold på gaden forværrer deres livssituation på alle niveauer. Adgangen til jobmarkedet i København er meget langt væk for denne gruppe.

Oftentimes er der tale om mænd, som kommer fra en problematisk baggrund med familiestridigheder, dårlig opvækst og massivt misbrug i en tidlig alder. Det er oplevelsen, at de tidligere haft arbejde i andre EU-lande eller i Danmark. Årsagen til, at de har valgt at forlade hjemlandet, er ofte todelt; for det første en flugt væk fra en problematisk baggrund og for det andet et ønske om at finde bedre muligheder på arbejdsmarkedet i udlandet. For den del af målgruppen som vurderes at have en sindslidelse vurderes årsagen i flere tilfælde at være ønsket om leve et tilbagetrukket og anonymt liv.

Gruppen af særligt udsatte migranter minder i høj grad om de mest udsatte danske hjemløse med massive misbrugsproblemer, sindslidelser og store sociale problemer i opvæksten.

De særligt sårbare migranternes behov

Det er vurderingen, at gruppen af de mest udsatte migranter har behov for en hurtigere og mere helhedsorienteret indsats end de hidtil har kunnet tilbydes. Den succesfulde indsats indebærer løbende dialog med modtageren, herunder stabilisering og udredning af behov og muligheder i samarbejde med den enkelte.

Deltagerne i Transitprogrammet peger på følgende behov ift. at hjælpe den enkelte videre til et bedre liv på egne præmisser:

- *Relationsarbejde over for de særligt sårbare migranter:* Den opsøgende gadeplansindsats – hvor en socialarbejder finder personer fra målgruppen på gaden, i en park eller lignende og derefter langsomt opbygger et tillidsforhold – vurderes som værende central for at lykkedes med at hjælpe målgruppen videre fra deres udsatte situation. Når tilliden mellem medarbejder og den enkelte er opbygget kan arbejdet med brobygning til andre samarbejdsparter, hjemrejse eller beskæftigelse begynde.
- *Afrusning og stabilisering af sårbare hjemløse:* De særligt sårbare udenlandske migranter lever ofte et kaotisk liv præget af misbrug og gadeliv, der gør det vanskeligt for dem at træffe langsigtede valg, der kan forbedre deres livssituation. Derfor er det flere organisationers erfaring, at stabilisering af den enkelte er en afgørende forudsætning for den gode hjemrejse, hvor vedkommende etablerer sig permanent i hjemlandet. Målgruppen kommer ofte ikke af sted eller vender hurtigt tilbage, hvis de ikke er afruset, raske, rene mv. ved hjemrejsen.

Projekt Udenfor, Den Sorte Gryde og Hjemløseenheden har gode erfaringer med stabilisering af særligt udsatte udenlandske hjemløse før hjemrejsen. Relationsarbejdet er det vigtigste redskab, der gør brobygning til relevante tilbud muligt. Når vedkommende har fået søvn, mad, omsorg, lægehjælp lægges i fællesskab en langsigtet strategi for vedkommende.

Et akut overnatningstilbud under udredningsfasen kan sikre kontinuitet i samarbejdet med migranten. Et sted at overnatte giver ro og sikkerhed samt en mindre risiko for, at misbrug og psykisk/somatisk sygdom eskaleres. Derved øges chancerne for, at den gode hjemrejse bliver en succes.

- *Brobygning til hjemlandet og samarbejde på tværs af landegrænser og udvikling af EU-netværk:* Ligesom stabilisering ses som en afgørende faktor for hjemrejse, er brobygning til hjemlandet en vigtig faktor. Kontakt til familie

og venner, institutioner, hospitaler mv. er i den forbindelse central.

Både Projekt Udenfor og Hjemløseenheden har erfaring med at følge den enkelte hele vejen fra gadelivet til familien i hjemlandet. Medarbejderen fungerer på den måde som både støtte og bindeled, der formidler den svære fortælling om den reelle hjemløsesituation i Danmark. Erfaringen er at samarbejder med hjemkommuner, lokale ngo'er samt familie og netværk bidrager til holdbare løsninger.

- *Samarbejde på tværs af forvaltning, ngo'er, region hovedstaden, psykiatri hovedstaden:* De mange forskellige – men ofte fragmenterede – tilbud til udsatte EU-borgere i København, giver forskellige indgange. Erkendelsen af de mangesidige og ofte komplekse udfordringer, den særligt udsatte migrant står i gør, at de har behov for hjælp fra flere forskellige aktører. Samarbejdet på tværs kan naturligt nok styrke det samlede indsats og skabe kontinuitet for den enkelte særligt udsatte migrant.
- *Sundhed:* Målgruppen vurderes som havende behov for mere end akut lægehjælp. Det har de, fordi de deres ofte ringe sundhedstilstand forhindrer dem i at komme videre med deres liv.

Barrierer for hhv. hjemrejse, beskæftigelse og øget livskvalitet

De seneste år har mulighederne for hjælp til denne gruppe været yderst meget begrænsede. Det har betydet, at gruppen er vokset og i flere tilfælde at den enkeltes sociale problemer er blevet kroniske. Manglen på tilbud har ført til at de mest sårbare er blevet fastholdt i deres krisesituation i København i stedet for at komme videre med livet – her eller i hjemlandet eller andet sted.

Hertil kommer, at det ofte forbundet med stor skam at vende tomhændet hjem. Det er vurderingen, at det kan være svært for den enkelte at erkende overfor sig selv og andre, at det oprindelige ønske om at emigrere for at forsørge sin familie, har slået fejl. Dette udgør en stor hjemrejsemæssig barriere for de pågældende migranter.

For migranter, der ikke er migreret af forsørgelsesårsager, opleves andres former for fremmedgørelse i forhold til eget hjemland. Det kan være i form af følelsen af at føle sig uvelkommen i landet og/eller at have været udrejst i en lang årrække uden intention om at vende tilbage. Ofte spiller gæld, familieproblemer mv. en rolle i den sammenhæng. Derudover oplyser nogle, at manglende sociale tilbud (behandling, bolig, økonomisk bistand) og manglende jobmuligheder i deres land, udgør barrierer i forhold til hjemrejse.

Uanset baggrunden, er det vurderingen, at jo længere tid migranten opholder sig på gaden, jo mere psykisk dårlig og misbrugende bliver vedkommende. Dette er med til yderligere at vanskeliggøre vedligeholdelsen af det sociale og familiemæssige netværk i hjemlandet. Hvilket vanskeliggør en senere tilbagevenden til hjemlandet.

Barrierer i forhold til forsat ophold og livskvalitet handler især om, at adgangen til jobmarkedet i København er meget begrænset for de mest udsatte udenlandske hjemløse. Sociale og sproglige barrierer besværliggør adgangen til det danske jobmarked for gruppen. Manglen på en stabil boligsituation udgør også en barrierer. Det er svært at gøre sig attraktiv for en arbejdsgiver når man altid skal have alle sine ejendele med sig og har ringe mulighed for at soignere sig. Begrænsede eller ringe kompetencer giver færre jobmuligheder. Konkurrencen om ufaglærte jobs er hård.

De særligt sårbare migrantees manglende kendskab til lovgivningen i Danmark samt manglende planlægning af migrationen, eksempelvis ankomst til Danmark uden aftale om job og bolig, udgør en særlig barrierer. Hertil kommer et dårligt helbred. Det er oplevelsen blandt de deltagende organisationer i Transitprogrammet, at manglen på mulighed for kontinuerlige sociale- samt behandlingstilbud er en betydelig barriere for både livskvalitet og beskæftigelse.

Arbejdsmigranter i risiko for at få alvorlige sociale problemer

Kendetegnende for de hjemløse arbejdsmigranter er, at de er kommet til Danmark med henblik på at få et arbejde. Arbejdsmigranterne kommer i overvejende grad fra østeuropæiske lande.

Det er især en stor del af de personer som tilbydes en indsats hos Kompassets (Kirkens Korshær), Internationalt Kristent Center og Grace, der er kommet til Danmark som arbejdsmigranter med det formål at finde beskæftigelse.

Arbejdsmigranternes problematikker

I forhold til de særligt sårbare migranter, vurderes arbejdsmigranterne i langt mindre at være præget af misbrug, sindslidelser og somatiske lidelser end de særligt sårbare hjemløse migranter. Deres primære problematikker vurderes i høj grad at være boligmangel og ledighed.

Det er vurderingen, at især flere arbejdsmigranters overraskelse over ikke at lykkedes med at få et job og en bolig i Danmark påvirker dem stærkt negativt. Det er Kompassets oplevelse, at mange ikke rejser tilbage til hjemlandet fordi de enten skammer sig over tage hjem, ikke har noget at rejse tilbage til eller håber på at finde arbejde alligevel. De bliver derfor i Danmark, hvor de befinder sig i en udsat situation

som både hjemløse og uden ordinær beskæftigelse, i risiko for yderligere social deroute.

Hertil kommer at flere arbejdssøgende migranter oplever, at danske arbejdsgivere er skeptiske i forhold til at ansætte dem, fordi de endnu ikke er registreret i Danmark med CPR-nummer og sundhedskort. Det kan betyde at flere ender i en paradoksal situation, hvor arbejdsgivere ikke vil ansætte dem før de er registreret samtidig med at de ikke kan registreres og få et CPR-nummer eller sundhedskort før de har fundet beskæftigelse, jf. næste afsnit om behov.

Arbejdsmigranternes behov

De ovenfor beskrevne problematikker og barrierer påvirker de arbejdsmigranternes muligheder. Arbejdsmigranterne vurderes i høj grad at have behov for råd, vejledning. Der behov for råd og vejledning om hvilke muligheder de har for at finde beskæftigelse i Danmark samt støtte til at registrere sig som arbejdstagere. Flere af de deltagende organisationer i Transitprogrammet hjælper i den forbindelse med råd og vejledning.

Det er oplevelsen at målgruppen oplever sagsgangende som vanskelige i forhold til at få et EU-opholdsbevis, skattekort og bankkonto. Er disse forhold ikke i orden kan løn fra arbejdsgiveren ikke udbetales. Dette vanskeliggør mulighederne for at etablere sig i en bolig og flere fra målgruppen tager derfor ophold på gaden eller i parker. Imens der ventes på at få skattekort og en bankkonto, kan der ikke der ikke udbetales løn. Dette gør situationen ift. at finde et sted at bo og dække sine leveomkostninger sårbar.

Det er flere af de deltagende organisationers vurdering, at ventetiden på at få et skattekort, EU-opholdsbevis og en bankkonto betyder, at mange arbejdsmigranter er hjemløse de første 2-4 måneder, efter de har fundet arbejde. I denne periode må de trække på netværk eller klare sig som hjemløse indtil de kan få udbetalt deres løn. Det er i denne situation, at de er i særlig risiko for at ende i en mere permanent udsat situation som hjemløse. Derfor vurderes der, at være et behov for at oplyse arbejdsgivere om at det er lovligt at ansætte uregistrerede EU-borgere, alternativt gøre det muligt for EU-borgere at registrere sig som arbejdssøgende ved myndighederne og kunne fremvise dokumentation herfor.

Arbejdsmigranternes barrierer for hhv. hjemrejse, beskæftigelse og øget livskvalitet

Den primære barriere for hjemrejse er de ringe fremtidsudsigter i migranternes hjemlande. Det er erfaringen, at størstedelen af gruppen ville foretrække beskæftigelse i deres hjemland såfremt de havde udsigt til at finde arbejde til en løn de kan leve rimeligt for. En anden barriere er manglende midler til hjemrejse. Samarbejdet med

Hjemløseenheden om blandt andet økonomisk hjælp til hjemrejse gælder kun de mest udsatte udenlandske hjemløse. Derfor kontaktes andre private og kirkelige organisationer med henblik på at få finansieret hjembilletten, når den enkelte ikke selv kan fremskaffe midlerne.

Det er ligeledes vurderingen, at flere af de arbejdsmigranter, der ikke lykkes med at få beskæftigelse og etablere sig, og har derfor svært ved at se familie og venner i øjnene derhjemme. Det opleves som en umulighed for dem at vende tomhændet hjem. Dertil kommer deres manglende overblik over arbejdssøgning og registrering i Danmark.